

Krzysztof A. Tochman
CHYLIŃSKI Eugeniusz

Porucznik Eugeniusz Chyliński

(1915-1990)

Por. Eugeniusz Stanisław Chyliński, ps. "Frez", "Gryz", "Szkolnik", "Witold", vel Eugeniusz Wojtczak, vel Eugeniusz Moraczewski, vel Antoni Taraszkiewicz, ur. 19 marca 1915 r. w Kozicach, pow. gostyniński, syn Wawrzyńca i Stanisławy z Wojtczaków.

W 1931 r. wstąpił do Korpusu Kadetów nr 1 im. J. Piłsudskiego i tam w 1935 uzyskał maturę. Od 1 czerwca 1935 do 22 września 1936 uczył się w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w Różanie nad Narwią. W latach 1937-1938 studiował matematykę na Uniwersytecie Warszawskim, a następnie w Państwowej Wyższej Szkole Budowy Maszyn w Warszawie (2 rok).

Awansowany do stopnia kpr. podchorążego ze starszeństwem 7 sierpnia 1938. Zmobilizowany do służby czynnej 25 sierpnia 1939 do 32 pp.
Brać

udział w kampanii wrześniowej od 5 września w składzie V batalionu 32 pp 8 DP, następnie po wcieleniu tegoż baonu do 36 pp Legii Akademickiej w III baonie 36 pp, gdzie był dowódcą plutonu w 7. kompanii. Brał udział w obronie Modlina do 28 września. Po zawarciu honorowej kapitulacji, początkowo więziony do 7 października w obozie jenieckim w Działdowie, następnie ^{20.10.39} zwolniony. Przebywał w Warszawie. 8 grudnia 1939 nielegalnie przekroczył granicę ² na Węgry ^{amc} w okolicach Cisny. Przez Jugosławię dotarł greckim statkiem do Francji (3 marca-4 kwietnia) i przybył do Marsylii. Skierowany ^{20.10.39} do Camp de Carpiagne i Coëtquidan (Ośrodek Wyszkolenia Piechoty), gdzie zastała go kapitulacja Francji. Następnie przedostał się do Francji nieokupowanej. Tam - przebywał w obozie pracy nr 803 i pracował w kopalni w Abs. 8 czerwca 1941 przekroczył nielegalnie granicę do Hiszpanii, a następnie do Portugalii i przedostał się do Gibraltaru, a stamtąd 15 października do Wielkiej Brytanii (Liverpool). Służył w 1. Pułku Pancernym 1. Dywizji Pancерnej gen. S. Maczka. 4 lipca 1942 r. przeszedł do dyspozycji Oddziału I Sztabu Naczelnego Wodza.

Zgłosivszy się do służby w kraju przeszedł szkolenie konspiracyjne ze specjalnością dywersji i zaprzysiężony 31 stycznia 1943 w Audley End; mianowany podporucznikiem ze starszeństwem 1 grudnia 1942.

W Nocy z 24 na 15 marca 1943 (operacja lotnicza "Cellar", ekipa 28) wykonał skok na placówkę odbiorczą "Smok", położoną 23 km na południowy zachód od stacji kolejowej Siedlce w okolicy wsi Helenów. Był to drugi lot 3-osobowej ekipy pod dowództwem cc "Freza". Po aklimatyzacji przydzielony ^{20.10.39} we wrześniu do Okręgu AK Wilno jako instruktor dywersji w Kedywie. W Wilnie pierwszej pomocy udzieliła mu ⁴ ciotka" Anna Jabłonna, ps. "Anna". Szkolił patrole dywersyjne i poszczególne grupy m.in. z oddziałów "Bazy-Miód", "Egzekutywy" i "Frycza" (A. Święcicki). W nocy z 4(5 grudnia 1943 brał udział w wysadzeniu transportu kolejowego koło Wielkich Solecznik na trasie kol. Wilno-Lida, 2 lutego 1944 w wysadzeniu transportu koło Koraciszek na trasie kol. Wilno-Kowno, 18 marca

koło Kolonii Kolejowej na trasie Wilno-Mińsk oraz ^W kilku nieudanych "cięć".

19 kwietnia 1944 aresztowany został w Wilnie przez policję litewską. Początkowo więziony w komisariacie przy ul. Sierakowskiego, następnie przekazany Gestapo. Fakt aresztowania zauważyła Wilhelmina Zagórska, ps. ^{kila "Rogatka"}..... Później na łukiszkach, ~~gdzie~~ odszukał go "Koń" (Szczepan Łowcewicz). Wobec symulowania choroby umieszczony w szpitalu więziennym, następnie w trakcie eskortowania do szpitala św. Jakuba, odbity przez patrol AK 19 maja z udziałem m.in. "Jurka" i "Zeksa".

19 maja odtransportowany do oddziału ppor. "Frycza", który w tym czasie stacjonował w Ciukiszkach, później w czerwcu w Antoniszkach i oddziale dyspozycyjnym Kedywu KO por. "Promienia" (Florian Perepeczko) tzw. Plutonie S. Tam prowadził szkolenie dywersyjno-saperskie. Przed operacją "Ostra Brama" przydzielony ^{o go} do 3. Zgrupowania mjr. "Jaremy". 6 lipca przebywał w rejonie Szwajcar (skraj wsi Jodziszki). 17 lipca wraz z oddziałem na koncentracji, ^{brygad w Doubianach} następnie po napaści Sowietów i odwrócie ^{udał się} w głąb Puszczy Rudnickiej, ^o 19 lipca wyruszył ² spowrotem do Wilna. Tam przebywał w mieszkaniu Anny Jabłońskiej przy ul. Sosnowej 16(3). Dalej pozostawał w Kedywie i dowodził jedną z grup dywersyjnych, która wykonywała wyroki na kolaborantach reżimu komunistycznego.

W grudniu 1944 przypadkowo ^{20 kwi} aresztowany przez NKWD w "kotle" przy ul. Teatralnej 2a(1 (mieszkanie p. Sikorskiej). W czasie śledztwa przyznał się do przynależności do AK. Wywieziony do specobozu w Saratowie, a następnie do obozu w Kutaisi (Gruzja), gdzie ciężko zahorował na dystrofię. Z tego powodu zwolniony, ^{1 kwietnia 1946} przybył do Wilna około 15 kwietnia. Mieszkał u dr Zofii Świda-Wasilewskiej, która wówczas leczyła go.

24 czerwca 1946 r. powtórnie aresztowany przez Sowietów wraz z Anną Oreszewską na przejściu granicznym do Polski i oskarżony o przynależność do organizacji "wywiadowczej" "Auszra", która zajmowała się ^{m.in.} przerzutem Polaków do kraju. Sądzony w grupie 13 osób przez ^W Wojenny

Trybunał MGB Litewskiej SRR w dn. 10-11 grudnia 1946 w Wilnie, ^{został} skazany na 5 lat łagrów. Więziony był m.in. na Uralu, gdzie niewolniczo pracował w kopalni węgla kamiennego (1946-1948), następnie w "21 Łagiernej Kołony-501 Stojki MWD", w posiołku Workut-Wom, gdzie był zatrudniony w punkcie sanitarnym, który prowadził inny łagiernik Krzysztof Werner. Na przełomie czerwca i lipca 1948 wywieziony do Inty (łagier nr 3-Minłaga MWD). Tam ciężko pracował w ¹⁵ warunkach polarnej zimy przy budowie osiedla w Incie, a w nocy w piekarni, by pomóc innym. Dał się poznać jako wyjątkowo prawy człowiek, przyjaciel starający się na każdym kroku pomóc słabszym i potrzebującym.

W połowie 1949 wywieziony do Karagandy, a stamtąd do Krasnojarskiego Kraju (nad Jenisejem), gdzie pracował w kołchozie (maszynotraktor-naja stancja) jako traktorzysta (Suchobuziemijski Rejon). Zwolniony powrócił do kraju 27 czerwca 1957 r. (punkt repatriacyjny Biała Podlaska). Jako chory na gruźlicę leczył się w Sanatorium w Otwocku do 30 czerwca 1958. Od 2 listopada 1958 do 31 stycznia 1970 pracował w Nadleśnictwie Pelplin i Kadyny jako leśniczy administracyjny, kierownik biura i główny księgowy. W latach 1964-1966 ukończył 2-letni kurs zawodowy dla pracowników finansowo-księgowych leśnictwa i przemysłu leśnego w Warszawie. Następnie zatrudniony w Przedsiębiorstwie Państwowym Wielozakładowym Krakowska Hodowla Roślin, Hodowla Buraka Państwowego Stacji Hodowli Roślin w Modzuruwie na stanowisku głównego księgowego. Z dn. 1 kwietnia 1980 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 19 lutego 1990 r. w Raciborzu. Pochowany na cmentarzu Jeruzalem.

Odznaczony m.in. Virtuti Militari 5 kl.

Dokumenty, informacje pisemne i ustne, rel. Wilhelminy Giedrys (w zb. K.A.T.); List Krzysztofa Wenera (Opole) z 29 grudnia 1997 do K.A.T. List Stanisława Stala (Racibórz) z 30 listopada 1993 do K.A.T.; Dok. i rel. ustna notowana E. Chylińskiego z 6 października ¹⁹⁸⁷ (Modzurów); Studium Polski Podziemnej w Londynie: dok.pers.; ZUS O (Rybnik: dok.

